

УДК 378.091

DOI: 10.30838/J.BPSACEA.2312.261223.45.1006

БЕЗПЕЧНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ: НОВІ ВИКЛИКИ ТА СУЧАСНІ РІШЕННЯ У ПРИДНІПРОВСЬКІЙ ДЕРЖАВНІЙ АКАДЕМІЇ БУДІВНИЦТВА ТА АРХІТЕКТУРИ

ЄВССЄВА Г. П.^{1*}, докт. наук держ. управ., проф.,

НАЖА П. М.², канд. техн. наук, доц.,

ГВАДЖАІА Б. Д.³, канд. техн. наук.

^{1*} Проректор з навчально-виховної роботи Придніпровської державної академії будівництва та архітектури, вул. Архітектора Олега Петрова, 24-а, 49005, Дніпро, Україна, тел. +38 (056) 756-33-66, e-mail: yevsieieva.halyna@pdaba.edu.ua, ORCID ID: 0000-0001-9207-6333

² Начальник навчально-наукового центру освітньої діяльності Придніпровської державної академії будівництва та архітектури, вул. Архітектора Олега Петрова, 24-а, 49005, Дніпро, Україна, тел. 746-00-42, e-mail: nazha.pavlo@pdaba.edu.ua, ORCID ID: 0000-0001-5852-0226

³ Начальник штабу цивільного захисту ректорату Придніпровської державної академії будівництва та архітектури, вул. Архітектора Олега Петрова, 24-а, 49005, Дніпро, Україна, тел. 746-00-42, 38 (066) 237-68-24, e-mail: hvadzhaia.bezhan@pdaba.edu.ua, ORCID ID: 0000-0001-5567-908X

Анотація. Постановка проблеми. В умовах воєнного стану в Україні одним із пріоритетних завдань держави стало збереження життя та здоров'я її громадян, особливо молоді, забезпечуючи їй доступ до освіти. Доступ до освіти в умовах війни – це організація безпечного освітнього середовища. Безпечне освітнє середовище – це навколишній простір закладу освіти, створений відповідно до освітніх цілей у закладі освіти, в якому здійснюється освітній процес та створені необхідні й достатні для його учасників умови щодо ефективного і безпечного досягнення цілей навчання і виховання. Про це говориться й у нормативному документі «Концепція безпеки закладів освіти», мета якої є створення рівних, належних і безпечних умов здобуття освіти, організація безпечного освітнього середовища, зокрема, в умовах військової агресії російської федерації проти України. Строк реалізації означеної Концепції – 2023–2025 роки. Методологічні засади забезпечення безпечного освітнього середовища викладені в у листі ДСНС від 14.06.2022 №03-1870/162-2 і передбачають чималий спектр складових щодо збереження і забезпечення множини об'єктів та їх ставлень до реалізації цілей освіти.

Ключові слова: освітнє середовище; безпечне освітнє середовище; роль вищої освіти; воєнний стан; науково-педагогічні працівники; здобувачі вищої освіти

SAFE EDUCATIONAL ENVIRONMENT: NEW CHALLENGES AND INNOVATIVE SOLUTIONS AT THE PRYDNIPROVSKA STATE ACADEMY OF CIVIL ENGINEERING AND ARCHITECTURE

YEVSIEIEVA H.P.^{1*}, Dr. Sc. (Publ. Administr.), Prof.,

NAZHA P.M.², Cand. Sc. (Tech.), Assoc. Prof.,

HVADZHAIA B.D.³, Cand. Sc. (Tech.)

^{1*} Vice-Rector for Academic Affairs, Prydniprovsk State Academy of Civil Engineering and Architecture, 24-a, Architect Oleh Petrov St., Dnipro, 49005, Ukraine, tel. +38 (0562) 46-94-98, e-mail: yevsieieva.halyna@pdaba.edu.ua, ORCID ID: 0000-0001-9207-6333

² Centre for Educational Activity, Prydniprovsk State Academy of Civil Engineering and Architecture, 24-a, Architect Oleh Petrov St., Dnipro, 49005, Ukraine, tel.+38 (056) 746-00-42, e-mail: nazha.pavlo@pdaba.edu.ua, ORCID ID: 0000-0001-5852-0226

³ Civil Defence Headquarters, Prydniprovsk State Academy of Civil Engineering and Architecture, 24-a, Architect Oleh Petrov St., Dnipro, 49005, Ukraine, tel.+38 (066) 237-68-24, e-mail: hvadzhaia.bezhan@pdaba.edu.ua, ORCID ID: 0000-0001-5567-908X

Abstract. Problem statement. Carrying out its mission in the extremely difficult circumstances of the war, the Ukrainian pedagogical community remains at the forefront of the educational front. Taking on a new, higher level of responsibility, the scientific and pedagogical team of the Prydniprovsk State Academy of Civil Engineering and

Architecture (PSACEA) (Dnipro city) is among the ranks of educators. The full-scale invasion of the Russian Federation on the territory of Ukraine forced us to rethink the role of education and change our view of the educational environment of our institution of higher education. In the first place, next to the traditional requirements for the educational environment, came the requirement of safety, i.e. the need to create a safe educational environment. In the martial law conditions in Ukraine, a priority goal of the state is to preserve the life and health of its citizens, especially young people, by ensuring their access to education. Access to education in war-time is the organisation of a safe educational environment. A safe educational environment is the surrounding space of an educational institution created in accordance with the institution educational goals, in which the educational process is carried out and the necessary and sufficient conditions for its participants to effectively and safely achieve the goals of education and upbringing are created. This is confirmed in the regulatory document “Concept of Educational Institutions Safety”, which aims to create equal, appropriate and safe conditions for education, to organise a safe educational environment, in particular in the of the russian federation military aggression context against Ukraine. The implementation period of this Concept is 2023–2025. The methodological framework for ensuring a safe educational environment is set out in the letter of the State Emergency Situations Service of Ukraine No. 03-1870/162-2 dated 14.06.2022. This methodological framework provides for a wide range of components for the preservation and provision of a set of objects and their attitudes to the realisation of educational goals.

Keywords: *educational environment; safe educational environment; function of higher education; martial law; academic staff; higher education graduates*

Постановка проблеми та її актуальність. Здійснюючи свою місію в надзвичайно важких обставинах війни, українська педагогічна спільнота залишається на передовій освітнього фронту. Взявши на себе новий вищий рівень відповідальності, у цій шерензі освітян стоїть і науково-педагогічний колектив Придніпровської державної академії будівництва та архітектури (ПДАБА) (м. Дніпро). Повномасштабне вторгнення російської федерації на територію України змусило нас переосмислити роль освіти та змінити погляд на освітнє середовище нашого закладу вищої освіти. На перше місце, поруч із традиційними вимогами до освітнього середовища, постала вимога безпеки, тобто потреба формування безпечного освітнього середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика освітнього середовища досить широко досліджена у сучасній науковій літературі, а саме: розкрито методологічні аспекти середовищного підходу до освіти (А. Артюхіна, Ю. Мануйлов, Т. Менг, Л. Новікова, В. Ясвін); висвітлено загальнофілософське трактування середовища (В. Корнетов, В. Лепський, І. Тон); порушено питання створення освітнього середовища у вищих навчальних закладах (В. Воронцова, В. Желанова, Ю. Жук, В. Козирев); розроблено теорію

середовищно зорієнтованого навчання (С. Сергеев); репрезентовано розгорнуту педагогічну характеристику освітнього середовища (Г. Беляєв); представлено різні типи освітнього середовища: акмеологічне середовище (А. Деркач, І. Соловійов).

Освітнє середовище в цілому, на думку багатьох науковців, котрі досліджують окреслене питання [1–5], сприймається учасниками освітнього процесу як цілісна скінченна множина об'єктів та їх ставлень до реалізації цілей освіти, тобто сукупність умов, за яких розгортається освітній процес і з якими вступають у взаємодію суб'єкти цього процесу.

Виклад основного матеріалу дослідження. З прийняттям нового нормативно-правового акту, зокрема «Концепції безпеки закладів освіти» [6] у квітні 2023 р. були внесені зміни до Закону України «Про освіту». Так, у цьому законі з'явилося поняття «безпечне освітнє середовище». Зазначений закон трактує це поняття як «сукупність умов у закладі освіти, що унеможливають заподіяння учасникам освітнього процесу фізичної, майнової та/або моральної шкоди, зокрема, внаслідок недотримання вимог санітарних, протипожежних та/або будівельних норм і правил, законодавства щодо кібербезпеки, захисту персональних даних, безпечності та якості харчових продуктів та/або надання неякісних послуг із харчування, шляхом

фізичного та/або психологічного насильства, експлуатації, дискримінації за будь-якою ознакою, приниження честі, гідності, ділової репутації (зокрема шляхом булінгу (цькування), поширення неправдивих відомостей тощо), пропаганди та/або агітації, у тому числі з використанням кіберпростору, а також унеможливають вживання на території та в приміщеннях закладу освіти алкогольних напоїв, тютюнових виробів, наркотичних засобів, психотропних речовин» [7].

Тобто, на наш погляд, безпечне освітнє середовище – це навколишній простір закладу освіти, який створений відповідно до освітніх цілей у закладі освіти, в якому здійснюється освітній процес та створені необхідні й достатні для його учасників умови для ефективного і безпечного досягнення цілей навчання і виховання. Про це говориться й у нормативному документі «Концепція безпеки закладів освіти», мета якої – створення рівних, належних і безпечних умов здобуття освіти, організація безпечного освітнього середовища, зокрема, в умовах військової агресії російської федерації проти України. Строк реалізації означеної Концепції – 2023–2025 роки [6].

Організація безпечного освітнього середовища постає особливо актуальним завданням для ЗВО у зв'язку з військовою агресією російської федерації проти України. Як зазначається в Концепції, «Проблемою, яка потребує розв'язання, є низький рівень безпеки закладів освіти та організації безпечного освітнього середовища в Україні, що є наслідком кількох факторів» [6].

Серед найголовніших факторів у Концепції вирізняється «недостатня кількість об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту закладів освіти»; «недостатній рівень обізнаності учасників освітнього процесу про їх права, обов'язки та відповідальність»; «низький рівень обізнаності дітей щодо кіберзагроз та формування безпечної поведінки в Інтернеті»; «неготовність учасників освітнього процесу до дій в умовах надзвичайних ситуацій, бойових дій»;

«відсутність у працівників закладів освіти навичок надання домедичної допомоги, забезпечення психологічної підтримки здобувачів освіти»; «обмежений доступ до послуг з охорони психічного здоров'я та психосоціальної підтримки учасників освітнього процесу під час навчання та роботи з урахуванням впливу військової агресії на їх психічне здоров'я» [6]. Нормативно-управлінські рішення щодо створення безпечного освітнього середовища викладені в листах МОН України (№ 1/17310-23 від 03.11.2023 р. та № 1/12186-23 від 16.08.23 р.) та Методичних рекомендаціях ДСНС від 14.06.2022 р. № 03-1870/162-2.

Основні завдання, які стоять перед ЗВО, спрямованими на розв'язання визначених проблем для створення безпечного освітнього середовища, такі: створення безпечної інфраструктури ЗВО (облаштування існуючих та будівництва нових захисних споруд цивільного захисту; ефективне попередження та протидія негативним безпековим явищам в освітньому середовищі; формування компетентностей безпеки в учасників освітнього процесу; провадження алгоритму дій у разі виникнення небезпечних ситуацій, виявлення вибухонебезпечних та інших підозрілих предметів у закладі освіти; організація системного навчання учасників освітнього процесу дій в умовах надзвичайних ситуацій; запровадження обов'язкового підвищення кваліфікації, рівня обізнаності та підготовки педагогічних, науково-педагогічних та інших працівників закладів освіти з безпекових питань та питань психологічної самопомоги і прав, свобод та обов'язків громадянина.

Виконуючи вищеокреслені завдання з метою організації безпечного освітнього середовища, науково-педагогічний колектив та керівний склад ПДАБА визначили пріоритети у подоланні перешкод в організації безпечного освітнього середовища. У першу чергу безпечне освітнє середовище ПДАБА сформоване як відкрита система (синергетичний підхід),

яка відображає ідеї педагогіки партнерства, тобто існує на основі суб'єктно-суб'єктної взаємодії. Оскільки системотворчим фактором безпечного освітнього середовища є суб'єкти освітнього процесу (це здобувачі вищої освіти та викладачі, ректорат, адміністрації факультетів та інші співробітники), саме в процесі взаємодії вони створюють освітнє середовище як ціле та окремими своїми елементами впливають на кожного суб'єкта освітнього процесу.

Формування безпечного освітнього середовища потребує координації дій для управління освітніми процесами, зокрема: організаційної та психологічної підготовки викладачів до роботи в умовах воєнного стану; підготовленості студентів до роботи в умовах небезпеки (сирени, тривоги, бомбардування) на рівні, що дає їм змогу заглибитися в предметне середовище, моделювати, проєктувати, здійснювати інформаційний пошук засобами Інтернет-технологій тощо. Також до ефективного функціонування безпечного освітнього середовища академії відносимо важливість інформаційних технологій навчання (електронні, дистанційні та мобільні).

Таким чином, академічна спільнота академії розглядає своє безпечне освітнє середовище як синергетичне поєднання: безпечної організації освітнього процесу; забезпечення функціонування укриттів для захисту населення, систем інформації та оповіщення; умов проживання в гуртожитках; профілактики соціально-небезпечних хвороб; інформаційної обізнаності спільноти щодо поведінки в надзвичайних умовах; турботи про психоемоційний стан колективу; запобігання випадкам булінгу; розвитку медіаграмотності; протидії ІІСО та кіберзлочинам тощо.

З початком повномасштабного вторгнення з метою безпечної організації освітнього процесу в академії розроблена дієва система організації, проведення та контролю занять в дистанційному форматі з використанням корпоративного хмарного сервісу Microsoft Office 365. Ця робота з упровадження корпоративного сервісу

розпочалася ще у березні 2020 року, коли згідно з наказом МОН України «Про організаційні заходи для запобігання поширення коронавірусу COVID-19» [8] необхідно було забезпечити виконання освітніх програм закладів освіти шляхом організації освітнього процесу із використанням технологій дистанційного навчання, що не передбачає відвідування закладів освіти їх здобувачами.

Надзвичайні обставини, у яких опинився колектив академії у зв'язку з пандемією коронавірусу та оголошенням карантину, затребували від нашої академічної спільноти злагоджених дій щодо термінової організації навчального процесу з використанням дистанційних технологій. Цей виклик наша академія витримала. Було прийнято низку організаційних та методичних рішень:

- внесено відповідні зміни до Положень про організацію навчального процесу, про атестацію здобувачів освіти, про контрольні заходи тощо;

- змінено графік навчального процесу, розроблено нові графіки складання заліків та іспитів;

- на офіційному сайті академії була створена сторінка «Робота академії під час карантину»;

- у стислі терміни був завершений процес підготовки корпоративного хмарного сервісу Microsoft Office 365 до проведення всіх видів занять та контрольних заходів (надання доступу, впорядкування методичного забезпечення, впровадження системи моніторингу та контролю занять тощо);

- терміново організовані курси підвищення кваліфікації «Використання додатків хмарного сервісу MS Office 365 у дистанційному навчанні», на яких пройшли навчання та отримали відповідні сертифікати більше ніж 120 викладачів та співробітників академії [8] розроблені та розміщені на сайті академії сторінки та розділи «Працюємо в Microsoft Office 365», методичні інструкції та відеоуроки щодо роботи в MS365;

- створений чат «ПДАБА Office 365» в месенджері Viber для оперативної допомоги та обміну досвідом.

Успішно виконана робота дозволила проводити в умовах карантину всі види занять у синхронному режимі відповідно до розкладу занять та успішно проводити атестацію випускників з використанням дистанційних технологій.

Кожний науково-педагогічний працівник та здобувач вищої освіти отримали унікальний довічний обліковий запис (акаунт), який дозволяє користуватися всіма можливостями сервісу Microsoft Office 365. З 2020 року зареєстровано понад 8 700 таких акаунтів членів нашої академічної спільноти. Акаунти здобувачів освіти, які входять до академічної групи, об'єднані в команди для роботи в Microsoft Teams. Кожного навчального року працює приблизно 400 таких команд академічних груп.

На початку кожного семестру в командах відповідно до навчального плану створюються канали навчальних дисциплін, які використовуються для проведення потокових лекцій, консультацій, практичних, семінарських та лабораторних занять. У цих каналах також розміщені навчально-методичні комплекси дисциплін, до яких входять силабуси, робочі програми, конспекти лекцій, плани практичних занять, завдання для самостійної роботи, методичні вказівки тощо. З метою створення команд і каналів, контролю проведення занять та відвідування студентів у кожному структурному підрозділі (деканати, кафедри, відділи тощо) наказом ректора призначені відповідальні особи.

Для організації безперешкодного та постійного доступу здобувачів вищої освіти до навчально-методичної літератури на платформі корпоративного хмарного сервісу Microsoft Office 365 співробітники науково-технічної бібліотеки з використанням додатка Microsoft SharePoint Products виконали власну розробку – Віртуальний читальний зал, в якому розміщені посилання на підручники та методичні вказівки [10]. Джерела інформації зручно для студентів

структуровані за освітніми програмами, рівнями підготовки, кафедрами, навчальними дисциплінами тощо.

Створена у 2020 році система безпечної організації освітнього процесу дозволила у стислі терміни відновити підготовку фахівців після початку повномасштабної військової агресії російської федерації та введення в Україні воєнного стану – вже на початку березня 2022 року навчання було продовжене з використанням дистанційних технологій. У 2022 році дипломи отримали 535 бакалаврів та 450 магістрів [11], у 2023 році – 437 бакалаврів та 371 магістр [12].

Специфіка нашого вишу вимагала проведення практичних і лабораторних занять наживо, оскільки практичні навички з архітектурного, інженерно-будівельного проектування потребують живої взаємодії з викладачами-практиками. Саме тому, попри те, що м. Дніпро розташоване у наближеній зоні до лінії фронту, адміністрація академії прийняла рішення про навчання у 2023–2024 н. р. у змішаному форматі: два дні на тиждень лекційні заняття проводяться в дистанційному режимі, три дні на тиждень практичні та лабораторні заняття, консультації проводяться в аудиторіях. Графік навчального процесу та розклад занять складені таким чином, щоб усі здобувачі освіти та співробітники, які одночасно перебувають на території академії, були забезпечені місцем в укриттях.

Статтею 3 Конституції України визначено, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю [13]. Саме тому вже 25 лютого 2022 року в академії створено оперативний штаб, який очолив роботу академічної спільноти під час воєнного стану. На сайті академії почала працювати «Лінія оперативного реагування», був проведений моніторинг підвальних приміщень з метою підготовки їх для укриття населення, здобувачів освіти, співробітників та мешканців гуртожитків. Всім надано інструкції на випадок перенесення активних бойових дій на територію міста. Важлива

документація та матеріальні цінності ПДАБА підготовлені для можливої евакуації, підписано договір із Черкаським державним технологічним університетом щодо можливої, в разі необхідності, релокації.

Викладацько-студентський склад академії стійко переносив перші бомбардування міста та продуктивно працював на захист. Для забезпечення умов безпечного освітнього середовища в підвальних приміщеннях академії були відновлені п'ять найпростіших укриттів, які існували в навчальному корпусі ще з часів Другої світової війни, для 2 750 осіб загальною площею 2 022 м².

Для цього були звільнені приміщення бомбосховищ від розміщених у них архівів та складу матеріальних цінностей; виконані очищення та облаштування запасних та підземних виходів; проведено оснащення первинними засобами пожежогасіння та шанцевим інструментом; відремонтовано освітлення, електричні щитки та вимикачі, підлога, двері, системи вентиляції, водопостачання та водовідведення; проведено зонування та облаштування сидячих та лежачих місць; створено матеріальний резерв для тривалого перебування людей (ємності для води та відходів, вода питна тривалого зберігання, санітарні засоби, лампи, ліхтарі, їжа тривалого зберігання та швидкого приготування, лікарські та медичні засоби, матраци, ковдри, подушки, спальні мішки, засоби гігієни, мийні розчини, серветки для дезінфекції, памперси, індивідуальні засоби захисту органів дихання та шкіри, генератори, апарати для очищення води); приміщення укриттів забезпечені роутерами для безперебійного Інтернет-зв'язку. І найголовніше – всі укриття обладнані для проведення занять під час повітряних тривог.

Безпечне освітнє середовище – це можливість попередження про небезпеку. В академії налагоджено оповіщення *«Увага! Оголошено тривогу, всім пройти в укриття»* та *«Увага! Відбій повітряної тривоги»* за допомогою гучномовного

зв'язку, розроблені та розміщені поверхові плани евакуації, покажчики руху до укриттів, інформаційні схеми та стенди тощо.

Військова адміністрація Дніпропетровської області 11 липня 2022 року провела попередню оцінку приміщень ПДАБА та надала рекомендації щодо можливості використання для укриття населення як найпростіших укриттів. За результатами обстеження (30.09.2022 р.) укриттів щодо використання за призначенням у 2022–2023 навчальному році листом Дніпровської міської ради № 7/11-2186 від 20.10.2022 р. укриття в підвальних приміщеннях ПДАБА були зареєстровані як найпростіші укриття, придатні до проведення навчальних занять. Повторне обстеження найпростіших укриттів для використання за призначенням у 2023–2024 навчальному році проведене 02 серпня та 10 листопада 2023 року [14].

Творчий підхід до влаштування безпечного освітнього середовища втілюється у реалізації проекту *«Краса врятує світ»*. Наші студенти реалізували ідею проректора з навчально-виховної роботи Г. П. Євсєвої щодо оздоблення стіни біля входу в укриття, розташованого у головному корпусі академії, та напрямів руху до укриття, оздобивши їх унікальним стінописом. Для цього було вирішено використати Петриківський розпис, адже цей жанр народного мистецтва народився та успішно розвивається на нашій Придніпровській землі. За результатами конкурсу обрано тему для стінопису – сильна непереможна українська родина, увінчана вінком щедрот землі. Композиція виконана в жовто-блакитних кольорах українського прапора студентами архітектурного та економічного факультету. Укриття розписане Петриківським розписом – це унікальний випадок серед всіх укриттів України!

Місто Дніпро розташоване в зоні ризику Запорізької атомної станції, саме тому керівництво та штаб цивільного захисту академії зробили резерв засобів індивідуального захисту: протигази ГП-5 – 4 076 шт., ватно-марлеві пов'язки –

6 000 шт., респіратори «Пелюстка» – 3 840 шт., захисні костюми (Л-1, СК-01) – 32 шт., комбінезони білі-екрановані – 36 шт., комбінезони х/б – 228 шт., прилади радіаційної, хімічної розвідки і контролю: ВПХР – 10 шт., ДП-5В – 2 шт., ДП-22В – 2 шт., ДП-24 – 2 шт. тощо. Резерв утримується в постійній готовності до застосування.

Безпечне освітнє середовище – це простір для проживання студентів. Постійна увага приділяється умовам проживання в гуртожитках здобувачів освіти та внутрішньо переміщених осіб: оновлено меблі, матраци, ковдри, подушки, постільна білизна; встановлені додаткові холодильники та пральні машини. Організовано роботу та укомплектовано вісім ізоляторів. Постійно проводиться перевірка гуртожитків на дотримання санітарних норм, вимог техніки безпеки та виконання наказів ректора. Здійснюється інструктаж чергових гуртожитку на випадок виникнення надзвичайних ситуацій.

Обладнання та ремонт укриттів, матеріальне забезпечення гуртожитків були б неможливі без допомоги волонтерів та благодійників. Академія тісно співпрацює в цих напрямках із благодійними фондами: ГО «Рух вільна доля», Громадська політична платформа «Офіс на Банковій», Федерація футболу Дніпропетровської області, Громадська організація «Пролісок», Міжнародна організація з міграції ООН, Благодійна організація «Піклуємося», Міжнародна неурядова організація «АКТЕД», Міжнародний благодійний фонд «Нова Україна» тощо [15].

Також за допомогою благодійників з Асоціації випускників та друзів ПДАБА придбано два комплекти супутникової системи Інтернет-зв'язку STARLINK для забезпечення безперебійної роботи підрозділів Академії [16].

Німецька благодійна організація Вlau-Gelbes-Kreuz e.V. (Жовто-синій хрест) для забезпечення безперервними джерелами електропостачання передала 12 генераторів потужністю 30 кВт·год [17]. Резервні джерела живлення під час аварійних та

планових відключень електрики тепер в автоматичному режимі подають напругу: на місцевий «Пункт незламності», де можна підзарядити гаджети, приєднатися до інтернету через WI FI, обігрітися; на укриття, де у безпеці і при світлі можна перечекати повітряну тривогу; на важливі для життєдіяльності академії підрозділи.

До категорії безпечного освітнього середовища належить інформаційна обізнаність академічної спільноти, відповідальність за власну безпеку. У цьому напрямку адміністрація академії разом із відповідальними структурними підрозділами організувала низку заходів. Штаб цивільного захисту (ЦЗ) ректорату та кафедра безпеки життєдіяльності (БЖД) оновили інструкцію № 1-НС щодо дій співробітників, викладачів, здобувачів освіти та тимчасово переміщених осіб (які проживають у гуртожитках ПДАБА) у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій природного, соціального техногенного та воєнного характеру на території ПДАБА.

27 грудня 2022 року проведено об'єктове тренування за темою «Дії керівного складу, служб та формувань ЦЗ по управлінню силами та засобами при організації та здійсненні захисту особового складу академії, у разі загрози виникнення урагану та ліквідації наслідків його проходження». Плани тренувань узгоджуються в Соборній районній раді м. Дніпро, ДМУ ГУ ДСНС України, підготовка до тренування триває півроку. Результат підготовки та проведення тренування перевірено фахівцями Навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Дніпропетровської області.

Із метою запобігання захворювань на COVID-19, профілактики соціально-небезпечних хвороб та формування навичок здорового способу життя студентів та співробітників ПДАБА, на підставі доручення координаційної ради з проблем ВІЛ-інфекції/СНІДу, туберкульозу та наркоманії відділу у справах сім'ї, молоді та спорту міської ради постійно проводяться

онлайн тренінги за темами: інфекційні хвороби; планування сім'ї; СНІД/ВІЛ та хвороби, які передаються статевим шляхом; туберкульоз; наркоманія. Розроблено порядок дій у разі виявлення карантинних інфекцій на території ПДАБА та перелік посадових осіб, що інформуються у випадку ускладнення епідемічної ситуації.

На постійній основі проводиться моніторинг нової інформації про епідемічний стан у країні та воєнну загрозу, обмеження та законодавчі акти доводяться до співробітників та студентів за допомогою публікацій на сайті академії, в групі вайбер, розсиланням корпоративною поштою, наочною інформацією, радіосповіщень.

Під час воєнного стану весною 2022 року в академії були проведені цикли відкритих науково-практичних онлайн лекцій «Врятувати життя», «Переможемо! Відбудуємо!», «Незламність української нації: історія та сьогодення» [18].

Лекції циклу «Врятувати життя» проводили наші партнери – співробітники Навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності Дніпропетровської області та викладачі кафедри БЖД нашої академії: *Основи БЖД в надзвичайних ситуаціях в умовах війни* (24.03.2022), *Правила поведінки населення при аваріях з викидом небезпечних хімічних речовин* (05.04.2022), *Безпека працівників під час радіаційних аварій і радіаційного забруднення місцевості* (06.04.2022), *Порядок і правила надання першої допомоги при ураженні небезпечними хімічними речовинами* (07.04.2022), *Основи радіаційної безпеки* (05.05.2022), *Прогнозування хімічної обстановки при аваріях на хімічно-небезпечних об'єктах. Засоби захисту населення при хімічних аваріях* (11.05.2022).

Науково-педагогічний колектив академії, який є соціально відповідальним освітнім осередком, взяв на себе функцію поширення інформації щодо новітніх технологій відновлення України після війни. Серед 24 лекцій циклу «Переможемо! Відбудуємо!» [19] найбільш актуальними можна визнати: *Машини та обладнання для відновлювально-рятувальних робіт*

(23.03.2022), *Діагностика і оцінка технічного стану зруйнованих і пошкоджених конструкцій, будівель і споруд* (13.04.2022), *Пропозиції ПДАБА для вирішення потреб оборони, відновлення і розвитку інфраструктури України* (12.04.2022), *Технологія відновлення ґрунтів урбоєкосистем* (10.05.2022), *Аналіз руйнування конструкцій, споруд, машин і механізмів* (31.05.2022), *Сучасні вимоги до систем водопостачання та водовідведення* (15.06.22), *Демонтаж будівель і споруд, які не експлуатуються* (16.06.22).

Безпечне освітнє середовище передбачає обізнаність освітянської спільноти щодо поведінки в надзвичайних умовах. Особлива увага приділяється інструктажу та тренуванню здобувачів освіти першого курсу та співробітників на початку навчального року. 2022–2023 навчальний рік розпочався в академії в жовтні 2022 року з проведення *Безпекового тижня*, на якому відбулося знайомство першокурсників з академією, з безпечними маршрутами та розташуванням укриттів, інструктажу щодо дій під час повітряної тривоги. На кожному факультеті проведені фахові лекції на тему *«Правила поведінки у разі виникнення надзвичайних ситуацій природного, соціального техногенного та воєнного характеру»*. Цикл зустрічей із групою представників гуманітарної місії організації HALO Trust дозволив студентам і працівникам академії засвоїти знання щодо поводження із вибухонебезпечними предметами – мінами та боєприпасами, що не вибухнули [20].

Безпековий тиждень 2023–2024 навчального року складався з низки заходів, які надали практичні навички здобувачам освіти поведінки в разі небезпеки, зокрема: 30.08.23 р. було проведено інструктаж та практичне тренування викладачів та співробітників щодо дій під час тривоги та надзвичайних ситуацій в разі бомбардування; 07.09.2023 р. під час кураторської години проведено інструктаж із цивільного захисту та охорони праці зі здобувачами освіти; 14.09.23 р. проведені заняття-тренінги зі студентами на тему

«Навчання з попередження ризиків від вибухонебезпечних предметів (EORE)» фахівцями Міжнародної організації Handicap International – Humanity & Inclusion.

Безпечне освітнє середовище – це здатність колективу допомогти одне одному в умовах надзвичайної ситуації. У червні – липні 2023 року 37 співробітників ПДАБА пройшли навчання за темою «Безпечне освітнє середовище: теоретичні та практичні аспекти надання домедичної допомоги», яке відбувалось на базі Дніпропетровського центру професійно-технічної освіти Державної служби зайнятості. Таким чином, виконано ще одну важливу вимогу згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції безпеки закладів освіти». Оскільки з 1 вересня заняття розпочалися у змішаному (онлайн/офлайн) форматі, усі передбачені Концепцією заходи мають бути виконані, а у разі небезпеки, загрози життю чи здоров'ю мають бути люди, спроможні миттєво допомогти.

Традиційність і новаторство закладені у конференціях, які ще з 2004 року проводить кафедра БЖД, на яких обговорюють нагальні питання безпеки люди в навколишньому середовищі. 17–18 листопада 2022 р. відбулася ІХ Міжнародна науково-практична конференція «Безпека життєдіяльності в ХХІ столітті» [21]. Конференція була присвячена питанням забезпечення безпеки життєдіяльності населення України у воєнний період, безпеки життєдіяльності та охорони праці в будівництві, забезпечення екологічної, радіаційної, пожежної, технологічної та техногенної безпеки, а також питанням безпеки в архітектурі, на транспорті, в промисловій санітарії під час проектування, будівництва, реконструкції, виробництва конструкцій в сучасних умовах формування безпечного середовища під час воєнного стану в Україні.

У 2023 році (27–28 квітня) кафедра БЖД провела ХІХ студентську науково-практичну конференцію «Безпека

життєдіяльності в ХХІ столітті – 2023» [22]. На конференцію було подано 11 конкурсних студентських проектів, а за результатами роботи підготовлено електронну збірку праць студентів та молодих учених [23].

31 серпня 2023 року, прагнучи поліпшити розуміння викликів і можливостей стосовно захисних споруд, кафедра БЖД провела семінар-обговорення: «Укриття у навчальних закладах». Створення безпечного освітнього середовища не лише для себе, а й для всіх громадян України спонукало науково-педагогічний колектив академії оголосити конкурс серед здобувачів освіти щодо розроблення найнеобхідніших споруд під час війни.

В академії розроблено проекти захисних споруд: мобільного блок-посту з 7-м класом захисту для особового складу ЗСУ та територіальної оборони; підземного укриття на чотири особи; укриття для штабу однієї з частин Національної гвардії України. Архітектурно-конструкторські рішення захисних споруд цивільного призначення впроваджені в навчальний процес під час підготовки комплексних дипломних проектів.

Майже чотири місяці (з вересня по грудень) тривав організований ПДАБА та підтриманий ТОВ «Дніпро ЗБК» і ТОВ «Європа – Дніпро» обласний архітектурно-будівельний конкурс із розроблення ескізних проектів захисних споруд «Захист, безпека, укриття». Завдання конкурсу – розроблення концепції проектних рішень захисної споруди цивільного захисту, а саме: індивідуальне сховище, колективне сховище, укріплена квартира (будинок). У кожній команді над проектами працювали разом архітектори, будівельники-конструктори, майбутні фахівці з цивільної інженерії та з цивільної безпеки і кожен із них може розкрити переваги своїх ідей. А проекти вийшли насправді комплексними.

Двадцять третього грудня 2023 року відбулась підсумкова науково-практична конференція та публічний захист проектів, у роботі над якими брали участь 16 студентів та четверо викладачів-кураторів. Члени журі

прискіпливо визначали цінність робіт за важливими критеріями: архітектурне рішення і функціональність, міцність та безпека, ефективність систем життєзабезпечення, технологічність та можливість подвійного використання, інноваційність. В усіх проєктах закладено правильні ідеї, їх між собою порівнювати було можливо лише за глибиною розроблення теми.

Отже, за такими критеріями і визначали рейтинг переможців: 1-ше місце – проєкт заглибленого окремо розташованого укриття (проєкт розроблений на прикладі спального району міста Дніпро – житлового масиву Перемога); 2-ге місце – приміщення подвійного призначення з функцією укриття (таке укриття обладнується у підземному поверсі багатоповерхового будинку і стало зручним рішенням для багатьох міст України); 3-тє місце – укриття для родини на поверсі багатоквартирного будинку (являє собою частину житла у постійному, швидкому і зручному доступі – адаптація успішного досвіду будівельників Ізраїлю).

Коментуючи підсумки конкурсу, голова журі, ректор академії М. В. Савицький підкреслив: «Коли ми з нашими партнерами організували цей конкурс, ми планували залучити студентів до виконання актуальних завдань сприяння обороноздатності країни, до генерації інноваційних ідей зі створення конструкцій захисних споруд для цивільного населення. Успіх забезпечило формування мультидисциплінарних студентських команд. Творчий доробок наших студентів має практичне значення».

У червні – липні 2023 року проходив архітектурний конкурс Rebuild UA hackaton, присвячений відбудові Північної Салтівки – району м. Харкова, який постраждав унаслідок російської агресії. Завдання конкурсу полягало у розробленні проєктів відновлення пошкодженої житлової будівлі, що налічує 200 квартир та розташована в житловому масиві Північна Салтівка. Студенти ПДАБА Роберто Брунеллі, Роман Лазарев, Данило Дикий (1-й курс спеціальності 192 «Промислове та цивільне

будівництво») та Олександра Голубенко (2-й курс спеціальності 191 «Архітектура та містобудування») взяли участь у цьому конкурсі показали свою креативність, професіоналізм та соціальну відповідальність [24].

Восени 2023 року п'ять студентських команд архітектурного факультету розпочали підготовку до Міжнародного конкурсу студентів архітектури та урбаністики «Місто Ірпінь: горизонт майбутнього». Цей міжнародний конкурс дуже особливий, він про архітектуру та урбаністику, але головним чином про силу серця, душі, духу, пристрасті та людського співчуття.

Фундаментальною ідеєю конкурсу, який проводиться за підтримки Вроцлавського науково-технологічного університету та Дослідницького центру Університету Адольфо Ібаньеса (Сантьяго, Чілі), стала побудова свіжого, креативного, інноваційного, вільного та спонтанного концептуального образу для реконструкції м. Ірпінь, яке було зруйноване вторгненням російських загарбників. Серед членів Міжнародного журі конкурсу – наш випускник, архітектор, засновник архітектурного бюро ArchObraz Олексій Образцов.

Збереження психологічної стійкості студентського та викладацького колективу одне з першочергових завдань під час війни. Безпечне освітнє середовище передбачає участь у навчальному процесі мотивованих і переконаних, впевнених у собі, оптимістичних здобувачів освіти та викладачів.

Із початком війни в Україні викладачам академії також довелося зіштовхнутися з численними труднощами та важкими рішеннями. Дехто виїхав за кордон. Незважаючи на важкі умови, багато викладачів продовжили свою роботу, пристосовуючи її до дистанційного формату: використання відео конференційних та онлайн-платформ для проведення лекцій, семінарів і завдань; записи своїх лекцій, щоб студенти мали доступ до них у будь-який час; розробляли

та надавали студентам доступ до електронних навчальних матеріалів, завдяки чому навчання залишилося доступним та ефективним. Деякі викладачі використовували цей період для підтримки міжнародної співпраці, спільно працюючи з колегами з інших країн та використовуючи міжнародний досвід для збагачення навчальних програм.

Турбуючись про психоемоційний стан колективу, керівництво ПДАБА навесні 2022 року провело опитування «Академічна наукова спільнота: викладання в умовах війни», а це допомогло з'ясувати головні труднощі в організації освітнього процесу та виявити тенденції адаптації професорсько-викладацького складу до виконання своїх професійних обов'язків на початку війни. Результати опитування були репрезентовані на засіданні вченої ради академії, що відбулася 26 квітня 2022 року. Цікаві результати отримали під час опитування студентів-першокурсників щодо оцінення освітнього процесу, в тому числі і безпекової складової освітнього середовища нашої академії.

В академії плідно працює психологічна служба [25] для студентів та викладачів, яка ставить перед собою завдання надати професійну підтримку всім членам академічної спільноти. Особлива увага і підтримка надаються першокурсникам щодо адаптації до нового навчального середовища і колективу, яка може бути викликом.

Для студентів і співробітників академії психологічна служба пропонує:

- *індивідуальні консультації* професійного психолога з особистих проблем;
- *семінари-тренінги*: антистрес, тренінги спілкування, тренінг креативності, тренінги інтелекту, профілактика емоційного вигорання педагога;
- *круглі столи*, присвячені обговоренню однієї з тем: психологія кохання, психологія творчості, «Я – цілий світ», «Живому – жити!»;
- *діагностику* індивідуально-психологічних особливостей особистості.

Голова психологічної служби, член Національної психологічної асоціації

України Марина Складановська проводить активну психологічну підтримку нашої академічної спільноти, численні лекції та корисні семінари [26]. Академія плідно співпрацює з фахівцями відділу HEALTH «Психічне здоров'я та психосоціальна підтримка» Міжнародної організації Handicap International – Humanity & Inclusion.

Робота викладача — надзвичайно важлива, але в той же час забирає багато ресурсів, тому досить актуальною постала проблема професійного вигорання педагогів, якій була присвячена психологічна секція школи-семінару «Незламність української освіти в умовах війни», яка відбулася в січні 2023 року. Сертифікований коуч Майя Хитько, кандидат наук державного управління, доцент Дніпровської академії неперервної освіти провела навчально-психологічний тренінг на допомогу науково-педагогічним працівникам «Долаємо стрес: техніки саморегуляції».

31 березня 2023 року відбулася зустріч керівництва академії з викладачами, які працюють за межами України та області. Викладачі звітували про свою роботу під час перебування за кордоном та поділилися набутим досвідом зі своїми колегами. Зокрема, про нові методики навчання, стажування, які вони проходили в країнах, до яких їм довелося виїхати. На зустрічі також обговорили проблеми та виклики, з якими стикаються наші викладачі під час перебування за кордоном.

Напередодні 1 травня 2023 року до ПДАБА завітали друзі – благодійники із Міжнародного благодійного фонду «Нова Україна». Разом із керівництвом академії та активістами-волонтерами для переселенців з окупованих територій, які мешкають у гуртожитках ПДАБА, було організовано психологічний тренінг та благодійний обід – традиційний узбецький плов. Психологічний тренінг організувала Мелінда Ендрефі – клінічна психологиня напрямку кризової психології в іспанському університеті Ла-Лагуна, психологиня Румунської благодійної організації

«Амуртель», членкиня Асоціації екстреної психології Іспанії (SEPADEM), Всесвітньої психологічної асоціації надзвичайних ситуацій (АЕМР) [27].

Великий інтерес у викладачів викликав цікавий та корисний вебінар «Супергерой в тобі: психологічна стійкість», який провів Артем Бур'янов, керівник напрямку практичного коучингу в ОККО, HR з 16-річним досвідом, психолог, консультант, ментор управлінських практик [28]. У ході тренінгу обговорювалися такі теми: психологічна стійкість: визначення понять та актуальність у наші дні; компоненти психологічної стійкості та шлях їх плекання; цінності як фундамент стійкості людини; практична досвід – від теорії до практик.

Зазвичай День студентів відзначався в нашій академії як свято молодості та життєлюбності – з веселощами, концертами, притаманним студентам гумором. «День студента 2022» та «День студента 2023» – це День пам'яті про подвиг студентів у Другій світовій війні та подвиг студентів війни сьогоднішньої. Це також день збору коштів на допомогу ЗСУ та планування нових благодійних, волонтерських проєктів.

Воєнні події змінили формат Дня студента з концертної програми в актовій залі на неформальну зустріч студентської молоді в одному з укриттів академії задля дотримання безпеки учасників. Та навіть постійні ракетні обстріли не зменшили жаги студентства до життя, до спілкування, до обміну думками у дружньому колі.

«День Студента-2022» мав важливу патріотичну та об'єднавчу місію. Ідея об'єднання студентів та викладачів, яких війна розкидала по різних країнах, знайшла своє практичне втілення у своєрідному телемостві. Теплі слова, креативні привітання викладачів та студентів прозвучали у цей день з різних країн та університетів світу: з Німеччини, Франції, Італії, Польщі, Чехії. З вітальним словом до студентів з великого екрана звернувся ректор академії М. В. Савицький. Ректор зазначив, що в усі часи та у всіх країнах студентство було, є, і буде активною громадською, патріотичною

силою, молодією елітою держави, здатною змінювати життя на краще.

Ще один компонент духовної стійкості учасників навчального процесу – медіаграмотність. В умовах жорсткої пропаганди з боку ерефії важлива здатність кожного з нас протистояти ворожим ПСО. Медіаграмотність – це наш потужний щит від фейків та викривленої інформації під час війни. Викладачі заохочують студентів та самі беруть участь у підвищенні медіаграмотності під час навчання на онлайн курсах освітньої платформи PROMETHEUS: «Безпека в інтернеті під час війни: практичний курс», «Інформаційна гігієна. Як розпізнати брехню в соцмережах, в інтернеті та на телебаченні», «Медіаграмотність: як не піддаватися маніпуляціям?».

Другий сезон поспіль в академії відбувається Міжвузівська антифейкова гра «НотаЄнота» [22]. Вчилися проявляти кмітливість, допитливість, критичне мислення студенти економічного та будівельного факультетів, поділені на шість команд. А також до нас у гості приїхали студенти інших ЗВО: Київського національного університету імені Тараса Шевченка та Києво-Могилянської академії. Цікаво, що під час гри студенти сперечались щодо деяких правильних відповідей. І це була практика критичного мислення та вміння перевіряти інформацію. Цей новий досвід був корисний як для студентів, так і для викладачів.

Ще одна складова безпечного освітнього середовища – кібербезпека. Академія активно співпрацює зі співробітниками Управління протидії кіберзлочинам у Дніпропетровській області департаменту кіберполіції Національної поліції України, з відомими ІТ-компаніями: поширення інформаційно-профілактичних матеріалів, проведення занять та зустрічей, щодо попередження онлайн злочинності, участь у воркшопах.

28 вересня 2023 року в залі засідань вченої ради академії відбувся важливий захід, присвячений актуальній темі – кібербезпеці. Ця подія була організована

спеціально для студентів першого курсу з метою ознайомлення їх із значенням захисту інформації та комп'ютерних систем у сучасному світі. На заході, організованому для студентів, були представлені важливі аспекти кібербезпеки та надані поради щодо того, як захистити власну інформацію та слідкувати за найкращими практиками в цій галузі. Ця ініціатива сприяє підвищенню обізнаності молодого покоління щодо кібербезпеки, що стало винятковим результатом у сучасному цифровому світі.

Безпечне освітнє середовище для молоді передбачає і безпечне спілкування за межами закладу освіти. Цьому була присвячена зустріч із працівниками Національної поліції України щодо питань сучасних молодіжних рухів для надання інформації та попередження студентів про сучасний молодіжний рух ПВК «Редан». Під час цієї зустрічі представники Національної поліції поділилися важливою інформацією та розповіли про небезпеку, яку несе цей рух. Висвітлили ризики, пов'язані з участю в ПВК «Редан» та навели приклади інцидентів та спалаху, які вже відбулися у зв'язку з цим рухом.

Було наголошено на деяких загрозах для особистої безпеки та законності. Студентам пояснили, що участь у незаконних молодіжних рухах може мати юридичні наслідки, включаючи арешти та судові покарання. Студентів закликали додержуватися закону та вибирати легальні шляхи для вірування своїх переконань та інтересів.

Студентам було запропоновано інші, безпечніші способи виразити інтереси молодіжної діяльності та залучення до активної громадянської діяльності. Поліцейські надали інформацію про існуючі молодіжні ініціативи та організації, які можуть допомогти студентам реалізувати потенціал та інтереси без порушення закону. Зустріч стала можливістю для студентів отримати об'єктивний погляд на сучасний молодіжний рух ПВК «Редан» і відповідно розглянути альтернативи, які сприяють їх розвитку та активному громадянству в рамках закону та безпеки.

Сьогодні територія України стала найбільш забрудненою мінами у світі. Ворог підступно мінує навіть місця, де ніколи не велись бойові дії, маскує міни під іграшки, звичні речі тощо. У ПДАБА кожного воєнного навчального року проводяться тренінги з мінної безпеки. Фахівці з Міжнародної організації Handicap International – Humanity & Inclusion з використанням мультимедійних засобів проводять лекції на тему «Навчання ризикам, пов'язаних з вибухонебезпечними предметами (EORE)». Психологи відділу HEALTH цієї організації розповідають про основні засоби збереження психічного здоров'я в умовах військової агресії та про методи психосоціальної підтримки. Життєво важливий курс уже пройшли викладачі, студенти перших курсів та учні «Наукового ліцею цифрових технологій і дизайну».

Ці заходи заплановані в рамках загальнонаціональної стратегії створення безпечного освітнього середовища згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції безпеки закладів освіти».

Десять викладачів академії пройшли курси підготовки інструкторів серед педагогічного персоналу «Навчання з попередження ризиків від вибухонебезпечних предметів» від Громадської організації «Асоціація саперів України».

Безпечне освітнє середовище – це ще й комфортна комунікація: ненасильницька поведінка та безконфліктне спілкування. Вирішальна роль у протидії насильству і булінгу належить педагогам. Розроблено систему заходів, що здійснюються керівництвом академії, а також іншими учасниками освітнього процесу та мають на меті протидію насильству у формі булінгу, забезпечують підтримку та захист потерпілим особам, а також проведено відповідні розслідування щодо булінгу.

Ця система охоплює різні напрямки діяльності, починаючи з інформаційних повідомлень, спрямованих на виховання культури спілкування та розуміння різноманітності, і завершуючи створенням

спеціалізованих психосоціальних служб із надання допомоги жертвам булінгу. Така інтегрована система підкреслює важливість колективних зусиль усіх учасників освітнього процесу для створення безпечного та відкритого навчального середовища, сприяючи розвитку студентів та підвищенню якості освіти в академії.

До завдань у сфері запобігання та протидії булінгу (цькуванню) в академії належать:

- створення безпечного освітнього середовища;
- визначення стану, причин і передумов поширення булінгу в закладах освіти;
- підвищення рівня поінформованості учасників освітнього процесу про форми, прояви, причини та наслідки булінгу;
- формування в учасників освітнього процесу нетерпимого ставлення до насильницьких моделей поведінки;
- усвідомлення булінгу як порушення прав людини;
- заохочення всіх учасників освітнього процесу до активного сприяння запобіганню булінгу.

Розроблені Положення Про запобігання та протидію булінгу, План заходів академії щодо запобігання та протидії булінгу в закладі вищої освіти, Порядок подання та розгляду (з дотриманням конфіденційності) заяв про випадки булінгу, Порядок реагування на доведені випадки булінгу та відповідальність осіб, причетних до булінгу

Щопонеділка об 11 годині у ПДАБА проводиться кураторська година, на якій в

попередньому навчальному році започатковано серію науково-популярних лекцій «Незламність української нації». Викладачі з різних кафедр діляться своїм науковим доробком щодо різних проявів незламності українського народу в різні часи української державності. Ці лекції виховують у студентів національну ідентичність та патріотичність, що стало обов'язковим елементом безпечного освітнього середовища.

Висновки

У Придніпровській державній академії будівництва та архітектури створено всі умови для функціонування безпечного освітнього середовища під час війни, які зорієнтовані на активне використання цифрових технологій відповідно до вимог вищої освіти в умовах воєнного стану. Створено безпечні умови навчання та викладання, комфортну міжособистісну взаємодію, що сприяє емоційному благополуччю учасників освітнього процесу, відсутності будь-яких проявів насильства, забезпечивши при цьому достатньо можливостей для їх запобігання, а також дотримання прав і норм фізичної, психологічної, інформаційної та соціальної безпеки кожного учасника освітнього процесу.

Функціонування безпечного освітнього середовища у ПДАБА під час війни дозволяє нам упевнено виконувати нашу місію – готувати фахівців для відбудови України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Братко М. Структура освітнього середовища вищого навчального закладу. *Наукові записки. Серія : Педагогічні науки*. 2015. Вип. 135. С. 67–72.
2. Лобач Н. В. Освітнє середовище як засіб формування інформаційно-аналітичної компетентності студентів. *Наукові записки. Серія : Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти*. Вип. 5, ч. 1. Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2014. С. 42–46.
3. Макар Л. М. Сутність освітнього середовища в педагогічному процесі. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2013. Вип. 30. С. 229–236.
4. Ткач Т. В. Освітній простір особистості : психологічний аспект : монографія. Інститут ім. Г. С. Костюка АПН України. Київ – Запоріжжя, 2008. 272 с.
5. Харченко І., Шищенко І. Інформаційно-освітнє середовище закладу вищої освіти як підґрунтя для формування інформаційно-цифрової культури майбутніх фахівців. *Людинознавчі студії. Серія «Педагогіка»*. 2021. № 13 (45). С. 78–84. URL: doi: <https://doi.org/10.24919/2413-2039.13/45.113>.
6. Концепція безпеки закладів освіти. Розпорядження КМУ від 7 квітня 2023 р. № 301-р. Документ 301-2023-р, чинний, поточна редакція. Прийняття від 07.04.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/301-2023-%D1%80?find=1&text=%D0%B1%D0%B5%D0%B7%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D0%B0#Text>.

7. Про освіту : Закон України. Документ 2145-VIII, чинний, поточна редакція. Редакція від 02.07.2023, підстава – 3143-IX. Документ 1556-VII, чинний, поточна редакція. Редакція від 28.05.2023, підстава – 3062-IX.
8. Про організаційні заходи для запобігання поширенню коронавірусу COVID-19 : наказ МОН України від 16.03.2020 № 406. Документ v0406729-20, поточна редакція. Редакція від 08.04.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0406729-20#Text>.
9. Курси microsoft 365 у дистанційному навчанні. ПДАБА. URL: https://pgasa.dp.ua/nashi_poslugi/kursy-microsoft-365-u-dystantsijnomu-navchann/ (дата звернення: 28.11.2023).
10. Електронна перереєстрація читачів. ПДАБА. URL: <https://pgasa.dp.ua/news/elektronna-perereyestratsiya-chytachiv/> (дата звернення: 28.11.2023).
11. Електронний ресурс: ПДАБА. URL: <https://pgasa.dp.ua/news/zahyst-magisterskoyi-roboty-z-vykorystannyam-vim-tehnologij/> (дата звернення: 28.09.2023).
12. Приймай, Україно, фахівців-будівельників – ПДАБА. URL: <https://pgasa.dp.ua/news/pryjmaj-ukrayina-fahivtsiv-budivelnnykiv/> (дата звернення: 28.09.2023).
13. Конституція України. Документ 254к/96-ВР, чинний, поточна редакція. Редакція від 01.01.2020, підстава – 27-IX. Документ 254к/96-ВР, чинний, поточна редакція. Редакція від 01.01.2020, підстава – 27-IX.
14. Укриття – без зауважень! ПДАБА. URL: <https://pgasa.dp.ua/news/ukryttya-bez-zauvazhen/> (дата звернення: 28.09.2023).
15. На передовій волонтерського фронту. ПДАБА. URL: <https://pgasa.dp.ua/news/na-peredovij-volonterskogo-frontu/> (дата звернення: 28.09.2023).
16. Ми це зробили: Starlink – в академії! ПДАБА. URL: <https://pgasa.dp.ua/news/my-tse-zrobyly-starlink-v-akademiyi/> (дата звернення: 28.09.2023).
17. Резервне живлення підключено. ПДАБА. URL: <https://pgasa.dp.ua/news/rezervne-zhyvlennya-pidklyucheno/> (дата звернення: 28.09.2023).
18. Незламність української нації : історія та сьогодні – ПДАБА. 2023. YouTube. URL: <https://www.youtube.com/playlist?list=PLf5VGTEMiT8FYgHRxzce73-QZeB4y-dMI> (дата звернення: 28.09.2023).
19. Цикл відкритих науково-популярних лекцій «Переможемо! Відбудуємо!». ПДАБА. URL: <https://pgasa.dp.ua/news/tsykl-vidkrytyh-naukovo-populyarnyh-lektsij-peremozhemo-vidbuduyemo-2/> (дата звернення: 28.09.2023).
20. Безпечний тиждень в ПДАБА. ПДАБА. URL: <https://pgasa.dp.ua/news/bezpekovyj-tyzhden-v-pdaba/> (дата звернення: 28.09.2023).
21. IX Міжнародна науково-практична конференція «Безпека життєдіяльності в XXI столітті» (17–18 листопада 2022 р.). ПДАБА. URL: <https://pgasa.dp.ua/news/ix-mizhnarodna-naukovo-praktychna-konferentsiya-bezpeka-zhyttyediyalnosti-v-hhi-stolitti-17-18-lystopada-2022-r/> (дата звернення: 28.09.2023).
22. «НотаЄнота» в ПДАБА. ПДАБА. URL: <https://pgasa.dp.ua/news/notayenota-v-pdaba/> (дата звернення: 28.09.2023).
23. XIX студентська науково-практична конференція «Безпека життєдіяльності в XXI столітті» (27–28 квітня 2023 р.) – ПДАБА. URL: <https://pgasa.dp.ua/news/hih-studentska-naukovo-praktychna-konferentsiya-bezpeka-zhyttyediyalnosti-v-hhi-stolitti-27-28-kvitnya-2023-r/> (дата звернення: 28.09.2023).
24. Студенти ПДАБА пропонують інноваційні рішення для Північної Салтівки – ПДАБА. URL: <https://pgasa.dp.ua/news/studenty-pdaba-proponuyut-innovatsijni-rishennya-dlya-pivnichnoyi-saltivky/> (дата звернення: 28.09.2023).
25. Психологічна служба – ПДАБА. URL: <https://pdaba.edu.ua/studentu/psihologichna-sluzhba/> (дата звернення: 28.09.2023).
26. ПДАБА, ПГАСА, ДІБІ, ДИСИ. Психологічне здоров'я та психологічна підтримка. 10.10.22, 2022. YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=dnGqHxcZe4Y> (дата звернення: 28.09.2023).
27. Друзі завжди поруч – ПДАБА. URL: <https://pgasa.dp.ua/news/druzi-zavzhdy-poruch/> (дата звернення: 28.09.2023).
28. Запрошення на безкоштовний вебінар «Супергерой в тобі : психологічна стійкість» – ПДАБА. URL: <https://pgasa.dp.ua/news/zaproshehnyia-na-bezkoshtovnyj-vebinar-br-supergeroj-v-tobi-psyhologichna-stijkist/> (дата звернення: 28.09.2023).

REFERENCES

1. Bratko M. *Struktura osvith'oho seredovyshcha vyshchoho navchal'noho zakladu* [The structure of the educational environment of a higher educational institution.] *Naukovi zapysky. Seriya : Pedagogichni nauky* [Proceedings. Series : Pedagogical Sciences]. 2015, iss. 135, pp. 67–72. (in Ukrainian).
2. Lobach N.V. *Osvitnye seredovyshche yak zasib formuvannya informatsiyno-analitychnoyi kompetentnosti studentiv* [The educational environment as a means of forming students' informational and analytical competence]. *Naukovi zapysky. Seriya : Problemy metodyky fizyko-matematychnoyi ta tekhnologichnoyi osvity* [Proceedings. Series : Problems of the Methodology of Physical, Mathematical and Technological Education]. Iss. 5, p. 1. Kirovohrad : RVV KDPU named V. Vynnychenko Publ., 2014, pp. 42–46. (in Ukrainian).

3. Makar L.M. *Sut' osvith'oho seredovyshcha u pedahohichnomu protsesi* [The essence of the educational environment in the pedagogical process]. *Pedahohika formuvannya tvorchoyi osobystosti u vyshchiiy ta zahal'noosvitniy shkolkakh* [Pedagogy of Creative Personality Formation in Higher and Secondary Schools]. 2013, iss. 30, pp. 229–236. (in Ukrainian).
4. Tkach T.V. *Osvitniy prostir osobystosti: psykholohichnyy aspekt: monohrafiya* [Educational space of the individual: psychological aspect: monograph]. Institution named H.S. Kostyuka APN of Ukraine. Kyiv – Zaporizhzhya, 2008, 272 p. (in Ukrainian).
5. Kharchenko I. and Shyshenko I. *Informatsiyno-osvitnye seredovyshche zakladu vyshchoyi osvity yak pidgruntya dlya formuvannya informatsiyno-tyvrovoyi kul'tury maybutnikh fakhivtsiv* [The information and educational environment of the institution of higher education as a foundation for the formation of the information and digital culture of future specialists]. *Lyudynoznavchi studiyi. Seriya : Pedahohika* [Humanities Studies. Series : Pedagogy]. 2021, no. 13 (45), pp. 78–84. URL: doi: <https://doi.org/10.24919/2413-2039.13/45.113> (in Ukrainian).
6. *Kontseptsiya bezpeky zakladiv osvity* [The concept of security of educational institutions]. Decree of the CMU dated April 7, 2023 No. 301 Document 301-2023, valid, current edition. Acceptance from 04/07/2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/301-2023-%D1%80?find=1&text=%D0%B1%D0%B5%D0%B7%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D0%B0#Text> (in Ukrainian).
7. *Pro osvitu* [About Education]. *Zakon Ukrayiny Dokument 2145-VIII, chynnyy, potochna redaktsiya* [Law of Ukraine Document 2145-VIII, valid, current edition]. Edition of 02.07.2023, basis 3143-IX. Document 1556-VII, valid, current edition. Edition of 05/28/2023, basis 3062-IX. (in Ukrainian).
8. *Pro orhanizatsiyni zakhody dlya zapobihannya poshyrennyu koronavirusu COVID-19* [About organizational measures to prevent the spread of the COVID-19 coronavirus]. *Nakaz MON Ukrayiny vid 16.03.2020 №406. Dokument v0406729-20, potochna redaktsiya — Redaktsiya vid 08.04.2020* [Order of the Ministry of Education and Culture of Ukraine dated March 16, 2020 No. 406. Document v0406729-20, current edition — Edition dated April 8, 2020]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0406729-20#Text> (in Ukrainian).
9. *KURSY MICROSOFT 365 U DYSTANTSIYNOMU NAVCHANNI* [Microsoft 365 courses in distance education]. PSACEA. URL: https://pgasa.dp.ua/nashi_poslugi/kursy-microsoft-365-u-dystantsijnomu-navchann/ (date of application: 28.09. 2023).
10. *Elektronna perereyestratsiya chytachiv* [Electronic re-registration of readers]. PSACEA. URL: <https://pgasa.dp.ua/news/elektronna-perereyestratsiya-chytachiv/> (date of application: 28.11.2023).
11. *Zakhyst mahisters'koyi roboty z vykorystannyam VIM tekhnolohiy* [Defense of the master's thesis using VIM technologies]. PSACEA. URL: <https://pgasa.dp.ua/news/zakhyst-magisterskoyi-roboty-z-vykorystannyam-vim-tehnolohij/> (date of application: 28.09. 2023).
12. *Pryymay, Ukrayino, fakhivtsiv-budivel'nykiv* [Welcome, Ukraine, Construction Specialists]. PSACEA. URL: <https://pgasa.dp.ua/news/prymaj-ukrayina-fakhivtsiv-budivelnykiv/> (date of application: 28.09. 2023).
13. *Konstytutsiya Ukrayiny* [Constitution of Ukraine.] *Dokument 254k/96-VR, chynnyy, potochna redaktsiya. Redaktsiya vid 01.01.2020, pidstava – 27-IX. Dokument 254k/96-VR, chynnyy, potochna redaktsiya. Redaktsiya vid 01.01.2020, pidstava- 27-IX* (in Ukrainian).
14. *Ukryttya – bez zauvazhen'!* [Shelter is no comments!]. PSACEA. URL: <https://pgasa.dp.ua/news/ukryttya-bez-zauvazhen/> (date of application: 28.09. 2023).
15. *Na peredoviyi volonters'komu fronti* [On the front lines of the volunteer front]. PSACEA. URL: <https://pgasa.dp.ua/news/na-peredovij-volonterskogo-frontu/> (date of application: 28.09. 2023).
16. *My tse zrobyly : Starlink – v akademiyi!* [We did it : Starlink is in the academy!]. PSACEA. URL: <https://pgasa.dp.ua/news/my-tse-zrobyly-starlink-v-akademiyi/> (date of application: 28.09. 2023).
17. *Rezervne zhyvlennya pidklyucheno* [Backup power is connected]. PSACEA. URL: <https://pgasa.dp.ua/news/rezervne-zhyvlennya-pidklyucheno/> (date of application: 28.09. 2023).
18. *Nezlamnist' ukrayins'koyi natsiyi : istoriya ta s'ohodennya* [The indomitability of the Ukrainian nation : history and present]. PSACEA, 2023, YouTube. URL: <https://www.youtube.com/playlist?list=PLf5VGTEMiT8FYgHRxzce73-QZeB4y-dMI> (date of application: 28.09.2023).
19. *Tsykl vidkrytykh naukovo-populyarnykh leksiy «Peremozhemo! Vidbuduyemo!»* [Cycle of open popular science lectures “Let's Win! We will Rebuild!”]. PSACEA. URL: <https://pgasa.dp.ua/news/tsykl-vidkrytyh-naukovo-populyarnykh-leksiy-peremozhemo-vidbuduyemo-2/> (date of application: 28.09. 2023).
20. *Bezpekovyj tyzhden' u PDABA* [Safety week in PDABA]. PSACEA. URL: <https://pgasa.dp.ua/news/bezpekovyj-tyzhden-v-pdaba/> (date of application: 28.09. 2023).
21. *IX Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiya “Bezpeka zhyttyediyal'nosti u KHKHI stolitti”* [IX International Scientific and Practical Conference “Life Safety in the 21st Century”]. November 17–18, 2022, PSACEA. URL: <https://pgasa.dp.ua/news/ix-mizhnarodna-naukovo-praktychna-konferentsiya-bezpeka-zhyttyediyalnosti-v-hhi-stolitti-17-18-lystopada-2022-r/> (date of application: 28.09. 2023). (in Ukrainian).
22. *“NotaYenota” u PDABA* [“NotaYenota” in PSACEA]. URL: <https://pgasa.dp.ua/news/notayenota-v-pdaba/> (date of application: 28.09. 2023).

23. *XIX Student-s'ka naukovo-praktychna konferentsiya* [XIX Student Scientific and Practical Conference] “Bezpeka zhyttidiyal'nosti u khkhi stolitti” [Security of Life Activities in the XXI Century]. April, 27–28, 2023, PSACEA. URL: <https://pgasa.dp.ua/news/hih-studentska-naukovo-praktychna-konferentsiya-bezpeka-zhyttyediyalnosti-v-hhi-stolitti-27-28-kvitnya-2023-r/> (date of application: 28.09. 2023). (in Ukrainian).

24. *Studenty PDABA proponuyut' innovatsiyi rishennya dlya pivnichnoyi Saltivky* [PSACEA`s students offer innovative solutions for Northern Saltivka]. PSACEA. URL: <https://pgasa.dp.ua/news/studenty-pdaba-proponuyut-innovatsijni-rishennya-dlya-pivnichnoyi-saltivky/> (date of application: 28.09. 2023).

25. *Psykhologichna sluzhba* [Psychological Service]. PSACEA. URL: <https://pdaba.edu.ua/studentu/psihologichna-sluzhba/> (date of application: 28.09. 2023).

26. *PDABA, PDASA, DIBI, DYSI. Psykhologichne zdorov'ya ta psykhologichna pidtrymka* [Psychological Health and Psychological Support]. 10.10.22, 2022, YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=dnGqHxcZe4Y> (date of application: 28.09. 2023).

27. *Druzi zavzhdy poruch* [Friends are always there]. PSACEA. URL: <https://pgasa.dp.ua/news/druzi-zavzhdy-poruch/> (date of application: 28.09. 2023).

28. *Zaproshehnyya na bezkoshtovnyy vebinar* [Invitation to a free webinar]. “SUPERHEROY U TOBI : psykhologichna stiykist” [“The Superhero in You : psychological resilience”]. PSACEA. URL: <https://pgasa.dp.ua/news/zaproshehnyya-na-bezkoshtovnyj-vebinar-br-supergeroj-v-tobi-psyhologichna-stijkist/> (date of application: 28.09. 2023).

Надійшла до редакції: 02.10.2023.